

РЕЦЕНЗИЯ

на проф. дин Диляна Ботева-Боянова (СУ „Св. Климент Охридски“, Исторически факултет, катедра Стара история, тракология и средновековна история), въз основа на Заповед на Ректора на ЮЗУ проф. д-р Борислав Юруков за НЖ № 1519/18.09.2023 г. и Протокол № 01/27.09.2023 г. от първото заседание на НЖ проведено в електронен формат,

за дисертация на **Марина Борисова Дойчинова** – редовен докторант от катедра *История* при Правно-историческия факултет на ЮЗУ, предложена за придобиване на ОНС доктор, в ПН 2.2 История и археология, в ДП *Археология, вкл. нумизматика и епиграфика* на катедра *История* при ПИФ на ЮЗУ;

заглавие: **„Монети и монетни находки от I – III век в Югозападна България“** (Благоевград 2022);

научен ръководител: проф. дн Иля Прокопов.

Авторът на представения за защита дисертационен труд, Марина Борисова Дойчинова, от 2015 г. е главен уредник - нумизмат в РИМ-София и куратор на музейната нумизматична колекция. Тя е възпитаник на НБУ в БП „Изкуствознание и културология“ (2006-2010) и МП „Тракия и културата на Древния свят“ (2012-2014), а впоследствие на ЮЗУ „Неофит Рилски“, както в МП „Нумизматика. Експертиза и оценка на Културно-исторически ценности“ (2018-2019), така и в докторската програма „Археология вкл. Нумизматика и Епиграфика“ (2018-2022). Важен факт в нейната творческа биография от гледна точка на нумизматичната експертиза е участието ѝ в международен интензивен обучителен курс „Антична гръцка и римска нумизматика“ в Атина (юли 2017) организиран от Института за исторически изследвания и National Hellenic Research Foundation в Атина. Вече има множество успешни участия в конференции (национални и международни), както и в два конгреса – траколожки (Казанлък 2017) и нумизматичен (Варшава 2022). Член на Камарата на експертите по културни ценности в

България и е вписана в регистъра на експертите по чл.96, ал. 4 от ЗКН на Република България от 21.06.2021 г.

ВЪВЕДЕНИЕ-то (с. 7-15) представя повече от лаконично целите, основните задачи, методиката, хронологическия обхват, нумизматичните фондове в Югозападна България, структурата на дисертационния труд, изборът на темата и териториалния обхват. Тук е включена и част, озаглавена „Приноси на досегашните изследвания“, която е с обем от 14 реда (с. 13), очевидно лишени от необходимата конкретика за съществуващи публикации по темата. Важно е да се уточни също така, че твърдението за публикувани 10 тома на поредицата *Coin Collections and Coin Hoards from Bulgaria (CCSHBulg)* очевидно не е актуално, тъй като през 2022 г. излезе и том XI (Благоевград).

ГЛАВА ПЪРВА (с. 16 - 52) е озаглавена „Историографски преглед. Нумизматични онлайн бази данни. Римска монетна система“. Водещите две части „Кратка предистория“ (с. 16-19) и „Историографски преглед“ (с. 19-33) за съжаление стоят самоцелно, без изведена връзка с темата на дисертацията и има характера на общообразователен текст. Тези особености са валидни – за съжаление – и за частта „Римска монетна система“ (с. 41-52), чието присъствие в текста разбира се е необходимо, но само при положение, че би било адекватно обосновано. Важно място в глава първа заема и частта „Нумизматични онлайн база данни: Theasurus“ (с. 33-52), в която е обособена единствена подструктура „Международни проектни база данни“ (с. 34-52). Формално погледнато не става ясно, защо тя е номерирана като I.3.1, при положение, че няма I.3.2. От историческа гледна точка твърдението „Първите монетни корпуси са дело на Х. Геблер, Б. Пик и Б. В. Хед (sic)“ (с. 20) е некоректно, защото корпусът на Геблер, към който се реферира е от 1935 г., а първият корпус на Хед (sic!) е още от 1877 г. На с. 21 бел. 25 стои странно със своя изцяло английски текст без да има референция. Като

историк не мога да не реагирам и на името Георги Сава Раковски (с. 24), което е добило популярност, макар да е абсолютно некоректно спрямо личността на този виден български възрожденски деец; неговото действително име е Георги Стойков Раковски.

Не бих се съгласила и с твърдението, че корпусът на Леон Ружичка за монетите на Пауталия остава единственият корпус за монетосеченето на този град до 2020 г. (с. 26). Още през 2002 г. излиза българското издание на тритомника на Иван Върбанов озаглавен „Гръцки императорски монети“, в чиито том II е представено пауталийското монетосечене. През 2005 г. този тритомник е публикуван и на английски език и до днес остава едно от най-цитираните по света български нумизматични издания. На с. 29-30 в дисертацията името на И. Върбанов е споменато, но само с общо и не съвсем точно представяне.

От перспективата на дигиталната 2023 г. е похвална появата на частта „Нумизматични онлайн база данни: Theasurus“ (с. 33-52). Важно е обаче да се уточни, че дадената на с. 36 платформа на Берлин-Бранденбургската академия на науките *Corpus Nummorum Thracorum* отдавна вече е трансформирана само в *Corpus Nummorum*, тъй като разшири териториалния обхват на включените монетосечения и с територии извън древна Тракия. Съответно съкращението вече не е CNT (с. 36-37), а само CN. И още - вече няколко години на заглавната страница за тракийското монетосечене стои името *Corpus / Nummorum / Thrace*, което заменя изначалното *Corpus Nummorum Thracorum*, видимо на обр. 2 (с. 37), в чиято легенда липсва датата на свалянето от интернет.

Като историк не мога да не реагирам на невярното твърдение на с. 51, че *„след 251 г. (...) започват да се сечат монети от непълноценни и неблагородни метали“*. Неприемливо е и следното съждение: *„През 269 г. около 320 000 готи нахлуват на юг от р. Дунав и изпепеляват цялата област на север от Хемус. В този период са трезорирани значителен брой*

колективни монетни находки, най-вече по времето на императорите Филип II (244-249) (sic) и Траян Деций (249-251).“ (с. 51).

ГЛАВА ВТОРА (с. 53 - 203) е озаглавена „Анализ на колективни монетни находки (колективни и единични) от области София, Перник, Кюстендил и Благоевград“, и със своите 150 страници именно тя дава основната тежест на дисертационния труд. За съжаление аналитичната част тук е съвсем оскъдна и обемът е постигнат чрез каталожно описание на монетните находки. Представени са общо 52 колективни находки, като е следван уеднаквен модел: местоположение на обекта и резултати от археологическите проучвания (когато такива са налични); анализ на колективната монетна находка (разпределение на монетите по императори, коментар на съответните монети – номинали, датирание, монетни типове, – и разпределение на монетите по монетарници). От област София са представени 30 колективни монетни находки с общо 6457 броя монети, както и 593 броя единични монетни находки (с. 65 – 105); от област Перник са представени 4 колективни монетни находки с общо 130 броя монети, както и 145 броя единични монетни находки само от обект махала „Арбанас“ край Радомир (с. 106 – 111); от област Кюстендил са представени 13 колективни монетни находки с общо 2705 броя монети, както и 158 броя единични монетни находки от местностите “Чепрашлъко” и „Тържището” в квартал „Бараково” на Кочериново (с. 111 – 131); от област Благоевград са представени 5 колективни монетни находки с общо 182 броя монети, както и 1105 броя единични монетни находки от нумизматичните колекции на РИМ – Благоевград, ОИМ – Гоце Делчев, АМ – Сандански, ИМ – Петрич, както и такива, открити при спасителни археологически разкопки по трасето на АМ Струма до Благоевград през 2017-2018 г. (с. 132 – 203).

Общата статистика показва, че прегледаните от Марина Дойчинова монети от колективни находки са 9474, а от единични – 2001, което прави общо внушителните 11475 артефакта (на с. 244 са дадени други стойности за

два от тези показатели, но съм склонна да приема, че посочените от мен са коректни). Няма никакво съмнение, че положените усилия са колосални и това само по себе си заслужава не само констатация, но и похвала.

В същото време не бих могла да не отбележа два пропуска, единият от които е особено сериозен недостатък на дисертационния труд. Става дума за монетите от светилището на Асклепий в квартал „Черква“ (бивша „Даскалово“) на Перник, където са открити 2221 монети (Филипова 2010, 104), но които изобщо не са отчетени и коментирани в изследването. Вторият пропуск е историографски: монетите от светилището в м. Гърлин въртоп край Сливница са обработени и публикувани през 1985 г. от Валентин Колев под научното ръководство на Бистра Божкова – публикация, към която няма референция на съответното място в текста (с. 103 – 104).

В ГЛАВА ТРЕТА (с. 204 – 243) – впрочем, без експлицитно заглавие в текста (!?) – са представени „Алтернативни методи за анализ в нумизматиката“ (с. 204 – 208), „Съвременни подходи на изследвания, прилагани при монетни находки от Югозападна България“ (с. 208 – 215) и „XRF анализи“ (с. 216 – 238). Силно съм раздвоена как да оценя тази част на дисертационния труд, тъй като в голямата си част текстът няма никакво отношение към темата на дисертацията. В същото време, става дума за изключително важен аспект на модерните изследвания, за който трябва повече да се говори и особено – по който трябва повече да се работи. Това е причината да приветствам ангажираността на Марина Дойчинова с археометричните анализи, но и все пак да настоя да намери пресечната им точка с конкретната тема, с която е зачислена като докторант.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ-то (с. 244 – 253) стои стабилно и дава реална представа за важните резултати от нумизматичното изследване.

В списъка с ИЗПОЛЗВАНА ЛИТЕРАТУРА (с. 259 - 277) за съжаление има много неточности, като например цитиране на редица заглавия, към които няма препратка в самия текст, както и поява на едно заглавие

двукратно (напр. книгата на Веселка Кацарова от 2005 г. е посочена в този списък веднъж на с. 260, а след това и на с. 262, но пък нито веднъж в самия текст).

За съжаление истински хаос е налице и при ПРИЛОЖЕНИЯ-та, които в съдържанието са указани единствено на с. 278-290, но реално продължават до самия край на текста, тъй като след картите са дадени в произволна последователност три таблици с състава на три колективни монетни находки от територията на София (с. 294-296). Номерацията при приложенията започва с II (част I не съществува), където са включени две графики (неточно определени като таблици 2 и 3 – с. 280) и една таблица от капиталния труд на Николай Теодосиев (с. 279). Следва част, указана като III, която включва общо пет графики, но без те да са изрично означени със съответен номер. Първата от тях фактически повтаря графиката, дадена на с. 245; прави впечатление, че в тази графика броят на единичните находки от област Перник е посочен като 0, макар в текста да са анализирани 145 монети от обекта при махала „Арбанас“ край Радомир. Частта, указана като IV, включва таблица, представяща основни аверсни легенди, която в началото е означена като „Таблица I“, а след това като „Таблица 4“ (с. 283 - 284). „Таблица 2“ в тази част представя „Други титли“ на императорите от семейството на Септимий Север (с. 284). Следва част, указана като VI (част V не съществува), посветена на римската финансова система и настъпилите промени (с. 285 – 286), която в известна степен повтаря текст на с. 42. Следва част, указана като VIII (част VII не съществува), която е разнородна. Тя включва от една страна изображения на “Сребърни монети от периода на Римската империя“ (с. 287) и на „Най-разпространените монети от Римската империя“ (с. 288), които стоят самоцелно. От друга страна са дадени две графики за химическия състав на метала, публикувани от Овчаров и Дзанев (с. 289). Трети акцент в тази част е 3D визуализация на римските императори

от епохата на Принципата от публикацията на Daniel Voshart (с. 290), която – отново ще кажа, - стои самоцелно.

В автореферата – на български (34 стр.) и на английски (с. 32) език – са налице технически разминавания спрямо самия дисертационен труд.

За съжаление, представения за защита текст не представя колегата в светлината, в която аз лично познавам нейната работа като професионален нумизмат. След като работата вече е допусната от първичното звено до този етап от процедурата, за мен остава надеждата колегата Марина Дойчинова да положи усилия за отстраняване на очевидните многобройни слабости на текста, за да може той адекватно да отрази огромната нумизматично-изследователска дейност, която стои зад него. Когато това бъде направено, дисертационния труд трябва да бъде публикуван. Позволявам си тук да отправя колегиална препоръка към младата нумизматка: по нейния път в науката оттук насетне, – за който нямам никакво съмнение, че той може да бъде изключително успешен, – никога повече да не поставя своето име и името на уважавани колеги върху текст с толкова много неудачи, колкото са налице в настоящия.

Въпреки посочените сериозни проблеми на текста, самото изследване реализирано в хода на докторската програма ми дава основание да гласувам – макар и с тревога в душата – „за“ **присъждането на ОНС доктор, в ПН 2.2 История и археология, по научната специалност „Археология, вкл. Нумизматика и епиграфика“, на Марина Борисова Дойчинова.**

Подпис:

18.10.2023

проф. дин Диляна Ботева-Боянова

REVIEW

of **Prof. Dr. Dr.Sc. Dilyana Boteva-Boyanova** (St Kliment Ohridski University of Sofia, Faculty of History, Department of Ancient History, Thracian Studies and Medieval History), on the basis of Order of the Rector of SWU Prof. PhD Borislav Yurukov for Scientific Jury (ScJ) № 1519/18.09.2023 and Protocol № 01/27.09.2023 from the first digital meeting of the Scientific Jury,

about the PhD thesis of **Marina Borisova Doychinova** – full-time doctoral student from the Department of History at FLH of SWU, submitted for obtaining the **educational and scientific degree PhD**, in professional field 2.2 History and Archeology, in doctoral program *Archaeology, incl. Numismatics and Epigraphy* of the Department of History at the Faculty of Low and History (FLH) of South-West University (SWU);

title “*Coins and coin hoards from 1st – 3rd centuries in Southwestern Bulgaria*” (Blagoevgrad, 2022);

research supervisor Prof. Dr. Dr.Sc Ilya Prokopov.

The author of the dissertation submitted for defense, Marina Doychinova, has been the chief curator - numismatist at RHM-Sofia since 2015 and curator of the museum's numismatic collection. She is a graduate of NBU in the BP "Art Studies and Cultural Studies" (2006-2010) and MP "Thrace and the Culture of the Ancient World" (2012-2014), and subsequently at the Southwest University “Neofit Rilski” in the MP "Numismatics. Expertise and assessment of cultural and historical values" (2018-2019), as well as in the PhD program "Archaeology incl. Numismatics and Epigraphy" (2018-2022). An important fact in her biography from the point of view of numismatic expertise is her participation in an international intensive training course "Ancient Greek and Roman Numismatics" in Athens (July 2017) organized by the Institute for Historical Studies and the National Hellenic Research Foundation in Athens. She has already participated in several conferences (national and international), as well as in two congresses – on Thracian studies (Kazanlak 2017) and Numismatics (Warsaw 2022). Doychinova is a member of the Chamber of Experts on Cultural Values in Bulgaria and is

entered in the register of experts under Art. 96, para. 4 of the Cultural Heritage Law of the Republic of Bulgaria from 21.06.2021.

The INTRODUCTION (pp. 7-15) presents quite briefly the goals, the main tasks, the methodology, the chronological scope, the numismatic funds in Southwest Bulgaria, the structure of the dissertation, the choice of the topic and the territorial scope. Also included here is a section entitled "Contributions to Previous Research", which is 14 lines long (p. 13), apparently devoid of the necessary specifics for existing publications on the subject. It is also important to clarify that the claim of 10 published volumes of the series Coin Collections and Coin Hoards from Bulgaria (CCCHBulg) is obviously not up-to-date, since volume XI (Blagoevgrad) was also published in 2022.

CHAPTER ONE (pp. 16-52) is entitled "Historiographic overview. Numismatic Online Databases. Roman Coinage". The leading two parts "Brief background" (p. 16-19) and "Historiographic review" (p. 19-33) unfortunately are without a clear connection with the topic of the dissertation and have the character of a general educational text. These features are also valid - unfortunately - for the part "Roman monetary system" (pp. 41-52), whose presence in the text is of course necessary, but only if it would be adequately justified. An important place in the first chapter is also occupied by the part "Numismatic Online Database: Theasurus" (p. 33-52), in which a single sub-structure "International Project Databases" (p. 34-52) is singled out. Formally speaking, it is not clear why it is numbered as I.3.1, given that there is no I.3.2. From a historical perspective, the statement "The first coin corpora were published H. Gaebler, B. Pick and B. V. Head" (p. 20) is incorrect because the Gaebler' corpus referred to is from 1935, and Head's first corpus is from as early as 1877. On p. 21 note 25 stands strangely with its all-English text without reference. As a historian, I cannot help but react also to the name Georgi Sava Rakovski (p. 24), which has gained popularity, although it is absolutely incorrect in relation to the personality of this prominent Bulgarian revivalist; his real name is Georgi Stoykov Rakovski.

I would also disagree with the statement that Leon Ruzicka's corpus of the coins of Pautalia remains the only corpus for this city's coinage until 2020 (p. 26). Already in 2002, the Bulgarian edition of Ivan Varbanov's three-volume book entitled "Greek Imperial Coins" was published, in volume II of which the Pautalian coinage is presented. In 2005, this three-volume book was also published in English and to this day remains one of the most cited Bulgarian numismatic publications in the world. On pp. 29-30 in the dissertation, the name of I. Varbanov is mentioned, but only with a general and not entirely accurate presentation.

From the perspective of digital 2023, the part "Numismatic Online Databases: Theasurus" (pp. 33-52) is commendable. However, it is important to specify that the platform of the Berlin-Brandenburg Academy of Sciences Corpus Nummorum Thracorum (p. 36) has been transformed a couple of years ago into just the Corpus Nummorum, since it expanded the territorial scope of the coinages included with territories outside of ancient Thrace. Accordingly, the abbreviation is no longer CNT (p. 36-37), but only CN. Also - for several years now the name Corpus / Nummorum / Thrace has been on the title page for the Thracian coinage, which replaces the original Corpus Nummorum Thracorum, visible on Fig. 2 (p. 37), whose legend is missing the date of download from the Internet.

I cannot help but react to the incorrect statement on p. 51 that "*after AD 251 (...) coins of inferior and base metals began to be minted*". The following statement is also unacceptable: "*In AD 269, about 320,000 Goths invaded south of the Danube and burned the entire area north of Haemus to ashes. A significant number of collective coin finds were treasured in this period, mostly during the time of the emperors Philip II (244-249) (sic) and Trajan Decius (249-251).*" (p. 51).

CHAPTER TWO (pp. 53-203) is entitled "Analysis of coin finds (collective and individual) from the regions of Sofia, Pernik, Kyustendil and Blagoevgrad", and with its 150 pages, it is this chapter that gives the main weight to the

dissertation work. Unfortunately, the analytical part here is relatively short and the volume is achieved by a catalog description of the coin finds. A total of 52 collective finds are presented, following a uniform pattern: site location and archaeological survey results (when available); analysis of the collective coin find (distribution of coins by emperors, comment on the relevant coins - denominations, dating, coin types - and distribution of coins by mints). 30 collective coin finds with a total of 6457 coins, as well as 593 number of single coin finds are presented from the Sofia region (pp. 65-105); 4 collective coin finds with a total of 130 coins are presented from the Pernik region, as well as 145 single coin finds only from the "Arbanas" site near Radomir (pp. 106-111); 13 collective coin finds with a total of 2,705 coins, as well as 158 individual coin finds from the "Cheprashlako" and "Tarzhishteto" localities in the "Barakovo" neighborhood of Kocherinovo are presented from the Kyustendil region (pp. 111-131); and from the Blagoevgrad region 5 collective coin finds with a total of 182 coins are presented, as well as 1,105 individual coin finds from the numismatic collections of RHM - Blagoevgrad, HM - Gotse Delchev, AM - Sandanski, HM - Petrich, as well as those found during rescue archaeological excavations on the route of AM Struma near Blagoevgrad in 2017-2018 (pp. 132-203).

The general statistics show that the coins examined by Marina Doychinova are 9474 from collective finds and 2001 from single finds, making a total of an impressive 11475 pieces (p. 244 gives other values for two of these indicators, but I tend to assume that those indicated by me are correct). There is no doubt that the efforts made are colossal and this in itself deserves not only to be mentioned but also to be praised.

At the same time, I have to point out two omissions, one of which is a particularly serious shortcoming of the dissertation. I am talking about the coins from the sanctuary of Asclepius in the "Cherkva" neighborhood (formerly "Daskalovo") of Pernik, where 2221 coins were found (Filipova 2010, 104), but which are not taken into consideration and commented on in the study. The second

omission is historiographical: the coins from the shrine in the locality “Gurlin Vartop” near Slivnitsa were identified and published in 1985 by Valentin Kolev under the scientific guidance of Bistra Bozhkova - a publication to which there is no reference in the relevant place in the text (pp. 103-104).

CHAPTER THREE (pp. 204-243) – however, without an explicit title in the text (!?) – presents "Alternative methods of analysis in numismatics" (pp. 204-208), "Modern research approaches applied to coin finds from Southwestern Bulgaria" (pp. 208-215) and "XRF analyses" (pp. 216-238). I am not sure how to evaluate this part of the dissertation, as the text for the most part has nothing to do with the topic of the dissertation. At the same time, it is an extremely important aspect of modern research, which should be talked about more and especially – on which more work should be done generally speaking. This is the reason why I applaud Marina Doychinova's engagement with archaeometric analyses, yet insist on finding their intersection with the specific topic with which she is enrolled as a PhD student.

The CONCLUSION (pp. 244-253) stands adequately and gives a real idea of the important results of the numismatic research.

In the list of USED LITERATURE (pp. 259-277) there are unfortunately many inaccuracies, such as citing a number of titles to which there is no reference in the text itself, as well as the appearance of one title twice (e.g. Veselka Katsarova's book from 2005: is mentioned in this list once on p. 260, and then on p. 262, but appears nowhere in the text itself).

Unfortunately, real chaos is also present in the APPENDICES. In the content they are indicated only on pp. 278-290, but actually continue to the very end of the text, since after the maps three tables with the composition of three collectives coin finds from the territory of Sofia are given in random sequence (pp. 294-296). The numbering of the appendices begins with II (part I is missing); it includes two graphs (inaccurately labelled as tables 2 and 3 - p. 280) and one table (p. 279) – all the three of them from the capital work of Nikolay Teodosiev. This

is followed by part III, which includes a total of five graphs, but without them being explicitly numbered. The first of them actually repeats the graph given on p. 245; noteworthy is that in this graph the number of single finds in the Pernik region is indicated as 0, although in the text 145 coins from the site “Arbanas” near Radomir are analyzed. The part designated IV includes a table presenting the main obverse legends, which is first labeled "Table I" and then "Table 4" (pp. 283-284). "Table 2" in this part presents the "Other Titles" of the emperors of the family of Septimius Severus (p. 284). Next is a part indicated as VI (part V does not exist), devoted to the Roman financial system and its changes (pp. 285-286), which to some extent repeats the text of p. 42. Next is a part indicated as VIII (part VII does not exist), which is heterogeneous. It includes, on the one hand, images of "Silver Coins of the Roman Empire" (p. 287) and "The Most Common Coins of the Roman Empire" (p. 288), without being connected to the topic of the dissertation. On the other hand, there are two graphs for the chemical composition of the metal, published by Ovcharov and Dzanev (p. 289). A third highlight in this section is a Daniel Voshart's 3D visualization of the Roman emperors of the Principate period (p. 290), which - I'll say it again - stands on its own.

The ABSTRACT – in Bulgarian (34 pages) and in English (32 pages) language – shows some technical divergences compared to the dissertation work itself.

Unfortunately, the text submitted for defense does not present the PhD student in the light in which I personally know her work as a professional numismatist. Since the text has already been admitted from the primary unit to this stage of the procedure, I remain hopeful that Marina Doychinova will make an effort to remove the obvious numerous weaknesses of the text so that it can adequately reflect the enormous numismatic research activity done during the PhD study. When this is done, the dissertation must be published. I take the liberty here of making a collegial recommendation to the young numismatist: on her path in science hereafter, – which I have no doubt may be extremely successful, – never

again to place her name and the name of respected colleagues on a text with as many failures as there are in the present.

Despite the pointed out numerous problems of the text, the research carried out in the course of the doctoral program gives me the reason – albeit with anxiety in my soul – to give **a positive assessment** for obtaining **the educational and scientific degree of PhD**, in professional field 2.2 History and Archeology, in the scientific specialty *Archaeology, incl. numismatics and epigraphy* by Marina Borisova Doychinova.

Signature:

18.10.2023

Prof. Dr. Dr.Sc. Dilyana Boteva-Boyanova